

„Průzkumné vrty na břidlicový plyn nejsou aktuální. Tato země je provrtaná již dost,“

řekl v rozhovoru pro časopis All for Power Ing. Pavel Šolc, náměstek ministra průmyslu a obchodu ČR a jeden z hlavních tvůrců aktualizované Státní energetické koncepce, jejíž návrh nedávno prošel vládou.

Pavel Šolc (nar. 1962). Po vystudování elektrotechnické průmyslovky a energetiky na ČVUT pracoval ve Výstavbě elektráren ŠKODA jako pracovník vývoje. V roce 1992 studoval postgraduální studium na University of Pennsylvania zaměřené na modelování energetických systémů a tvorbu energetických politik a této oblasti se od té doby věnuje. Nejprve ve strategii ČEZ, kde do roku 1999 pracoval jako vedoucí oddělení tvorby a analýz scénářů rozvoje. Se vznikem ČEPS odešel do nové společnosti, ve které se nejprve věnoval vytvoření a rozvoji nových tržních mechanismů (trh s podpůrnými službami, přeshraniční trh s elektřinou, mezinárodní spolupráce) později tvorbě strategie ČEPS. V letech 2009/2010 působil jako šéfporadce ministra průmyslu Vladimíra Tošovského a koordinoval m.j. přípravu nové energetické koncepce; poté se vrátil do ČEPS. Od 22. května 2012 je náměstkem ministra průmyslu a obchodu pro energetiku a průmysl. Je autorem mnoha odborných článků a spoluautorem tří energetických publikací o trhu s elektřinou.

Pane Náměstku, liší se oproti minulosti obecně informace, které jsou aktuálně obsaženy ve dvou dokumentech - Státní energetické koncepcí (SEK) a Surovinové politice státu?

Historicky jde o dva sesterské dokumenty, které mají být provázány, nicméně byly legislativně ukotveny v různých obdobích a informace v nich obsažené se ve velké části dublovaly. Snahou tedy bylo zajistit jejich provázanost a duplicity odstranit. Každý z těchto dokumentů se má přitom věnovat jiné oblasti. Energetická koncepce státu by měla říci, jakým způsobem zajistíme dodávky energie (elektřiny, tepla, zemního plynu a kapalných paliv) pro konečnou spotřebu a jasně říci, jaký my měl být vhodný zdrojový mix. Nutně ale nemusí podrobně uvádět, jak si k tomu opatříme suroviny. Vždyť jaderné palivo můžeme nakupovat nebo si jej sami těžit, černé uhlí můžeme dovážet nebo si jej těžit u nás. Toto už pak řeší surovinová politika státu. Ta se navíc zabývá i jinými surovinami, které s energetikou nesouvisí a naopak, energetická koncepce řeší aspekty, které zase nesouvisí se surovinovou politikou. Hlavní změnu vidím ovšem v komplexnosti dokumentu. Oproti existující SEK se aktualizace věnuje nejen elektroenergetice ale i plynárenství, dodávce a zpracování kapalných paliv a teplárenství. Soustředí se nejen na výrobu elektřiny, ale stejně pečlivě i na

rozvoj infrastruktury, která je klíčovým prvkem řetězce a stát tady hraje významnou roli. A v neposlední řadě se zaměřuje na související oblasti, které jsou nezbytnou podmínkou realizace strategie, jako je výzkum vývoj a vzdělávání, zahraniční politika a podpora průmyslu.

Vláda Petra Nečase zatím obstála a drží se. Nedávno schválila návrh energetické koncepce pro příštích 20 až 30 let. Co když ale nevydrží?

Jsem úředník a nechci spekulovat o pádech vlád. Vláda zatím schválila jen návrh, koncepce ještě není přijata definitivně. Nyní návrh předložíme pro posouzení SEIA (Strategic Environmental Impact Assessment), čili musí podle platné legislativy projít posouzením vlivu na životní prostředí, teprve poté může být vládou schválena, jinak bychom mohli čelit sporům a žalobám. SEIA zpracovává nezávislá organizace, kterou standardním způsobem vybírá Ministerstvo životního prostředí. Současně se zahájením procesu posuzování, jehož součástí je i veřejné projednávání bude dokument nepochybně široce diskutován ve výborech sněmovny. Poměrně podrobná diskuse se zástupci průmyslu, krajů a obcí proběhla již na úrovni Rady vlády pro energetickou a surovinovou politiku při přípravě aktualizované SEK. Přeji si, aby tato vláda na jaře dokument schválila, protože jej naše země potřebuje,

nicméně dojde-li ke zpoždění a bude jej schvalovat jiná vláda, jsem přesvědčen, že bude přijat bez ohledu na její orientaci.

Proč jste nenavrhli třeba pět variant energetických koncepcí?

Připadalo by mi to absurdní. Pokud by šlo o drobné odchylky, není více variant potřeba, protože již existující dokument počítá s vývojem v určitých koridorech, které odchylky připouští. Pokud by ale šlo o zcela jiné strategie, každá taková varianta je vlastně jinou koncepcí s jinými bezpečnostními environmentálními, sociálními a ekonomickými účinky. Všechny by musely projít SEA a jde o časově a finančně náročný proces. Varianty nejsou předkládány ani u jiných strategických dokumentů (bezpečnostní strategie, strategie udržitelného rozvoje, státní politika životního prostředí atd...), pouze u energetické koncepce to z nějakých důvodů budí vzrušení.

Myslím si, že jsme předložili materiál, který je průnikem všech ekonomických, bezpečnostních a environmentálních aspektů, a který reflektuje dnešní a budoucí podmínky České republiky. Nervozita průmyslníků je značná a vsudypřítomná. V době, kdy dnešní evropská energetika je zatížená mírou regulativních nejistot, musíme přijmout jasnou koncepci, která průmysl alespoň trochu uklidní.

Projde schválený návrh environmentálním impaktem?

Od začátku jsme hleděli na environmentální aspekty, nečekám, že by dokument měl v rámci SEIA nějaké problémy. Pak bude dokument schvalovat vláda. Tato i třeba jiná vláda myslím, nebude mít se schválením problém.

Co kdyby se do vlády dostali Zelení?

Věřím, že zodpovědné politické strany si již velice dobře uvědomují, že vládnout s podporou jednoho nebo třeba tří jazýčků na vahách je složité a pro budoucnost země riskantní...

Oproti tomu Surovinová politika státu vládou neprošla. Problém asi bude prosadit změny v případě těžby tzv. strategických nerostů. Co jsou to vlastně strategické nerosty?

Nerosty můžeme rozdělit na vyhrazené a nevyhrazené. K těm nevyhrazeným patří například písky, stavební kámen, které nejsou ze strategického hlediska pro stát až tak důležité. Mezi vyhrazené pak již patří nerosty, které můžeme dále rozdělit na ty zajímavé (těch je velká

spousta) a pak ještě zajímavější. My jsme si dřívě hodili klacky pod nohy sami, protože ten okruh vyhrazených nerostů byl strašně široký a stupeň jejich ochrany byl u některých přehnaný a u jiných nedostatečný, stejně to platí i o vlivu státu na těžbu. To chceme změnit. Strategické nerosty jsou ty, které jsou nezbytné pro chod naší společnosti a může u nich vzniknout nedostatek, jehož náprava je rychle nemožná a dopady značné.

K těm nejdůležitějším patří černé a hnědé uhlí, uran a vzácné nerosty jako například wolfram. Celkově půjde o méně než 10 nerostů. Jde o strategické suroviny, jejichž těžbu musíme upravit a upřednostnit. U nich je potřeba upřednostnit zájem státu nad zájem občana. V oblasti bezpečnosti státu, čili v rámci potřeb armády ČR to tak funguje, proč by to nemohlo jít v případě zajištění strategických surovin pro ekonomiku státu, které jsou pro naši bezpečnost stejně důležité?

Nová surovinová politika tedy hodlá upravit podmínky těžby? Jak?

Je potřeba posílit zájmy státu. Mít možnost ovlivnit kdo a co bude těžit, jak bude těžit a co bude s nerostem dále dělat. Pracujeme na úpravě Horního zákona, protože současný stav, kdy sice nerosty patří státu, ale v době kdy na ně najedou bagry, pak už patří soukromníkovi, který si je může prodávat, komu a kde chce, není udržitelný. V rámci stanovení dobývacího prostoru i v rámci vydávání povolení k hornické činnosti bude možné stanovit závazné podmínky těžby.

Vy vlastňovat pro potřeby těžby se bude pouze v případě, že nerost stát strategicky opravdu potřebuje, a navíc pouze ve prospěch státu nebo firmy pod kontrolou státu. Do budoucna chceme zvýšit odvody z těžby, třeba proto, aby nablýskané náměstí a kvalitní cesty neměly pouze obce, na jejichž katastrech důl stojí, ale celý dotčený region.

To ale ovlivní podnikání těžbařů.

Ano, v porovnání se současným stavem v tom pozitivním i negativním směru. Na jednu stranu získají větší šance těžit, na druhou stranu nebudou mít takovou svobodu nakládání s nerosty a sníží se jim ziskovost.

Co když těžaři na podmínky nepřistoupí?

Nebudeme dělat retroaktivní opatření v případě již vydaných povolení. Musíme udělat vše proto, aby se těžbařům vyplatilo v Česku těžit, aby zaměstnali naše lidi, odváděli daně. Pokud nenajdeme společnou řeč, pak dotčený nerost nesplní jednu ze strategických podmínek a nebude se prostě těžit. U nových dobývacích prostor či částí pro která nebylo doposud vydáno povolení je posílení vlivu státu možné.

Vše má širší souvislosti. Jeden příklad za všechny... Bez rozšiřování těžby skončí do cca 20. let těžba uhlí na severu Moravy. Nemáme nástroje na to jak zajistit, aby tento region nebyl po odchodu těžbařů, ale nejen jich, mrtvý. Vždyť z regionu

odejdou hutě, těžký průmysl, strojírenství ty všechny jsou vázány na těžbu a na ně se nabaluje terciární sektor. Tento region se bude rozvíjet pouze díky průmyslu.

Hovoří se ve Státní energetické koncepci i o přečerpávacích elektrárnách.

Ano, především jako o vhodném způsobu akumulace elektrické energie. Vycházeli jsme ze dva roky staré studie, která prozkoumala 30 lokalit a čtyři z nich považujeme za velice schůdné z hlediska vlivu na životní prostředí. Současné elektrárny v Dlouhých Stráních a Dalešicích mají minimální dopad na životní prostředí a nové lokality disponují často ještě vhodnějším reliéfem a nemuseli bychom hned řezat kopec. V ekologickém Rakousku i Švýcarsku vznikají další přečerpávací elektrárny, proč bychom se toho měli bát u nás. Toto již není o ekologii, ale o předsudcích.

Stejně tak jako spalovny...

Ano, přesně. Musíme udělat maximum pro přesvědčení lidí, že zařízení pro energetické využití odpadů jsou ku prospěchu všech. V navrhované koncepci počítáme, že bychom spalovali nejméně 80 % spalitelného obsahu komunálního odpadu. Důrazně podotýkám, že po vytrídění využitelného odpadu. Ve Švýcarsku to je 90 %. V odpadu vidím obrovský potenciál. Můžeme efektivně využít až 4 miliony tun paliva ročně, vyrobit elektřinu a teplo pro desítky tisíc lidí a hlavně si již neznečišťovat půdu skládkováním. Přistoupíme k výraznému zvýšení poplatků za ukládání odpadu, budeme přesvědčovat veřejnost a zjednodušíme schvalovací procedury. V rámci možností nasměrujeme na spalovny i investiční dotace. Vysokým podílem skládkování mimo jiné neplníme ani naše závazky vůči EU.

Překážet však může třeba Vážka plavá, jako je to v případě projektu v Karvině...

Projekt samozřejmě nestojí pouze na tom, že se v lokalitě vyskytla Vážka plavá, ale i tak je to problém... Pokud by bylo pro Vážku plavou pro život jediné vhodné místo na Zeměkouli právě lokalita, kde se dříve těžilo uhlí, pak bych to i pochopil. Ale pokud se vyskytuje běžně i jinde, připadá mi zcela absurdní, že je zájem živočicha nad zájmem většinové společnosti. Absurdní a fundamentalistické názory několika ekologů nemohou být již dlouho udržitelné. Anebo ať občané v referendu rozhodnou, že vyklidíme pozice na zemi pro živočichy. Ohrožený živočich musí mít priority, ale nikoliv každý.

Není škoda, že v Česku neproběhnou zkušební vrty na plyn z břidlic?

Nemáme žádné relevantní informace o tom, že by se na našem území nacházely větší zásoby břidlicového plynu...

... to by mohl prokázat nebo vyvrátit právě ten průzkum...

To možná ano, ale uvědomme si, že již průzkumný vrt je invazivní proces, u štěpení více invazivní než jiné průzkumné vrty. Musíte uskutečnit mikrotěžbu, čili vehnat chemikálie do vrty, přistoupit k explozím, obestavěná plocha na povrchu by představovala 200 x 200 metrů, nehledě na možnost kontaminace spodních vod. Toto již jsou rizika, zásahy, které jsme zvažovali, a vyšlo nám, že pravděpodobnost negativního dopadu na životní prostředí je vyšší než pravděpodobnost, že tam nějaké významné zásoby jsou... To bychom se již mohli pustit do průzkumných vrtnů na zjišťování výskytu břidlicové ropy, lithia... Tato země je provrtaná již dost, takže spíše se soustředíme na rešeršní zpracování existujících poznatků.

Hodně v nové koncepci sázíte na jadernou energetiku. Ta ale má před sebou masivní investice do zvýšení bezpečnosti, cena silové složky elektrické energie klesá. Bude elektřina z jádra vůbec časem konkurenceschopná? Můžeme hovořit o nějaké možnosti subvencí státu, podporu tohoto zdroje elektrické energie.

Trh v Evropě je značně pokrivený, lze říci, že zde nepanuje zcela tržní prostředí. Některé zdroje elektrické energie přežívají pouze díky masivním subvencím státu nebo různým úlevám. Současná cena elektřiny na trhu je pod výrobními náklady jakéhokoliv nového zdroje což je dlouhodobě neudržitelná situace. Nezapomeňme, že před 5 lety byla cena dvojnásobná. Pokud by zde existovalo stabilní tržní a spravedlivé prostředí, jaderná energetika by zcela jednoznačně patřila mezi zdroje, které se prosadí bez dotací státu. V opačném případě by to šlo asi těžko a myslím si, že pak se otázka regulace stává reálnou. To je má odpověď.

Pokud bude deformace trvat i nadále, budeme intervenovat tak, jak to již začaly připravovat některé země, například Velká Británie, Francie nebo Německo. Velká Británie má připravenou reformu trhu počítající s podporou jádra, Francie i Německo připravují podpůrný mechanismus pro nové plynové zdroje. Každá země podle svých priorit, momentální situace a historického vývoje energetiky. Je to logická reakce na dění v Evropské unii.

Unie musí zamezit nespravedlivým intervencím a ekonomicky nepodloženým a scestným zásahům do tržních principů, podpora OZE na této úrovni musí skončit... Ať se pak rozhodnou investoři, jakou elektrárnu a kde postaví. Osobně jsem přesvědčen, že si v mnohých případech vyberou jadernou energetiku.

Evropská unie však může intervenovat i politicky.

Je pravdou, že někteří vrcholní představitelé, například komisař pro energetiku Evropské komise Günther Oettinger nepřimo hovoří o tom, že o palivoenergetickém mixu by neměl rozhodovat členský stát samostatně. Čili tím vlastně říká, že o tom má rozhodovat třeba někdo v EU. Ale jsem optimista, cítím, že podporu tento návrh mezi členskými státy nenajde.

(čes)